

Odešel restaurátor David Zeman

Motto: „Nehleď na to, jakou má člověk kůži, všímej si toho, jaké má srdce.“ (romské přísloví)

Před necelými dvěma lety tragicky zemřel 7. května 2018 ve věku nedožitých 45 let nadějný restaurátor, malíř a především skvělý člověk MgA. David Zeman, DiS. Domácí restaurátorská obec a celá památková péče s ním přišly o jedinečného a v přístupech tvůrčího průzkumníka (zvláště) nástěnných maleb a také nadaného a přemýšlivého restaurátora. Odešel dřív, než mohl naplno uplatnit svůj talent a trpělivě nabývanou odbornou erudici, kterou léta oceňovali jak jeho pedagogové i kolegové, tak zastupci státní památkové péče a také řada projektantů, kteří při rekonstrukcích památek z jeho podkladů vycházeli. Nad mnohé vynikal schopností vstřebávat a vhodně aplikovat soudobé oborové metody a jejich možnosti.

Narodil se 18. prosince 1973 v Náchodě. Většinu svého dětství prožil v Dětském domově v Poličce, kde také absolvoval gymnázium (1989–1993). V průběhu gymnaziálních let získal své první a pro profesní dráhu určující výtvarné zkušenosti na Základní umělecké škole. Hned po maturitě byl přijat na nově otevřenou *Školu restaurování a konzervačních technik* v Litomyšli, která se poté institucionálně proměnila na *Vyšší odbornou školu restaurování a konzervačních technik* (1993–1997, titul DiS) a nakonec získala statut vysokoškolského studia jako *Fakulta restaurování Univerzity Pardubice* (2007–2012, 2012–2017, tituly BcA a MgA). David Zeman během studia prošel každou fází vývoje tamní restaurátorské výuky a nemalou část jak svého profesního, tak osobního života sdílel právě s osudy a proměnou výuky restaurování ve východočeské Litomyšli. V tomto městě také pevně zapustil své kořeny a zanechal v něm nesmazatelné stopy (např. sgrafita podle grafik Josefa Váchala na domu čp. 127, knihkupectví Paseka, jako vedoucí realizačního týmu).

Od počátku svého studia se zaměřoval na problematiku nástěnných maleb, které zkoumal a restauroval zprvu pod pedagogickým vedením, posléze s kolegy a také samostatně. Mezi všemi je třeba zmínit restaurování dekorativních barokních maleb v Ústavu šlechticů na Pražském hradě (2001), restaurování v kostele sv. Mikuláše ve Starém Svojanově (2004, s Jiřím Látalem), na hradě Grabštejn

(2004–2008), v klášteře Sedlec v Kutné Hoře (2006, s Jaroslavem Altem), na hradě Lipnici nad Sázavou (2008), v klášteře benediktinského opatství v Broumově (2014–2015) nebo v bazilice Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě (2015). Svou erudici podpořil i zahraniční praxí: podílel se na restaurování byzantských nástěnných maleb v kostele sv. Mikuláše v Probotě v Rumunsku (1996, projekt UNESCO) a spolupracoval na průzkumu a restaurování minaretu z 11. století v kurdském Erbilu na severu Iráku (2008). Jeho nečekaným profesním epilogem, který mu otevíral možnosti budoucí účasti na nejpřednějších realizacích, byla zároveň jeho absolventská magisterská praktická a také teoretická práce na středověkých malbách na hradě Kunštát (2017).

Jeho restaurátorská praxe, kdy se samostatně věnoval kulturním památkám, trvala nepřetržitě od roku 1998 až do jeho smrti v Jaderském moři u italského městečka San Benedetto del Tronto. Zastihla ho v době, kdy se mohl nejspíš těšit z brzkého získání tzv. áčkového, tedy nejvyššího povolení k restaurování nástěnných maleb od ministerstva kultury, se kterým se mohl zcela samostatně ucházet o zakázky na figurálních malbách. Ačkoliv nikdy pedagogicky nepůsobil na své alma mater v Litomyšli, reprezentoval v mnohém ducha, se kterým byla škola v 90. letech 20. století řadou osobností oboru založena, a zastupoval i ty nejlepší, kterými škola restaurátorskou profesi obohatila. A to navzdory nelehkému osudu, který mu byl určen a nad kterým s obdivuhodností vítězil.

Petr SKALICKÝ

Osobní vzpomínky na Davida Zemana

Pohřeb Davida Zemana se konal 31. května 2018 v obřadní síni Nového kostela v Litomyšli.

Při smutečním obřadu zaznělo několik reflexí jeho života ze strany jeho nejbližších, jež zde přetiskujeme.

I.

Náš milý Davídku! Nebudu chodit kolem horké kaše a řeknu Ti to rovnou. Já se před Tebou stydím!

Můj stud má dva důvody. Ten první je prostý: na řadě jsem byl já, a ne Ty, na vrcholu životních a odborných sil, kdy jsi měl sklízet ovoce svého dosažitého složitěho života! A předbítat se nemá. A tak zatímco já si dál vesele pajdám po světě, Ty

1

Obr. 1. David Zeman zachycen při jednom z mnoha restaurátorských průzkumů, jichž se během svého profesního života účastnil. Foto: Z. Wichterlová, 90. léta 20. století.

jsi skončil. Aniž bych se chtěl rouhat, člověk se musí zamyslet nad pojmem spravedlnost světa vezdejšího.

Ten druhý důvod mého studu je závažnější a také složitější. Co jsem Tě znal, vždycky jsem porovnával svůj a Tvůj osud. Já, jedináček se vším zajištěním, táta učitel češtiny, staročeštiny a dějepisu, máma ředitelka knihovny, to se mi to odkládaly zkoušky, to se mi to naháněly sukně. Až v porovnání s Tebou jsem si uvědomil, jaké jsem měl nezasloužené štěstí.

A Ty? Hozený jako mládě do života, opuštěný, nej dřív v Broumově – kam jsi se ostatně po letech triumfálně vrátil, při odkrytí a restaurování pozoruhodných nástěnných maleb z konce 18. století v tamním klášteře – a pak v Poličce, která, jak se nakonec ukázalo, pro Tvůj další osud byla požehnáním. Ne, Ty jsi neměl nic zadarmo.

Jako malý, chytrý, talentovaný, hodný a statečný David jsi vítězil nad Goliášem macešského osudu a katastrofálně rozdaných karet pro hru života s obdivuhodným šarmem a – já dobře vím, že jen zdánlivou – lehkostí. Jednou z Tvých silných karet bylo, že

se vždy našli lidé, kteří pochopili, kdo jsi a jaký jsi, měli Tě rádi a byli ochotni Ti pomoci. Jenomže i o to ses zasloužil sám, svým lidským půdorysem.

Do konce svých dnů budu vzpomínat na společně prožité krásné chvíle v Litomyšli, Bezděčíně, Grabštejně, Žitavě, Broumově, ale také v malebné Rovině, v Terstu, v Duinu po stopách Rilkeho Elegií z Duina, Gradu, Aquilei, v Benátkách, a já nevím kde ještě. Ach, jak nám bylo, ještě s Tvým spolužákem a později kolegou Danem Zillichem, dobře.

Možná to zní poněkud paradoxně, ale byl jsi mi vzorem, milý Davide, a za to Ti děkuji. Nevím, co jsem Tě naučil já, ale vím, co jsi mne naučil Ty. A slibuji Ti to jediné, co pro Tebe mohu ještě udělat. Budou-li mi síly stačit, postarám se o to, aby brázda Tvého životního osudu, odborného působení i pozoruhodných výkonů volné tvorby, a také podíl na vznikajících duchovních základech naší fakulty nebyly zapomenuty. Tak na shledanou!

Tvůj pokorný učitel a kamarád Jirka K.

Jiří KAŠE

II.

Začnu jednou větou z předmluvy nejoblíbenější Davidovy knížky, kterou jsem od něho dostala. Knížka se jmenuje *Muž, který sázel stromy*, napsal ji francouzský spisovatel Jean Giono: „*Majlí se v povaze člověka projevit skutečně výjimečné vlastnosti, musíme mít štěstí dlouhá léta pozorovat, co ten člověk dělá.*“ My jsme to velké štěstí měli. David od svého mládí pomalu, ale jistě zakotvil v naší rodině. Od dětství neměl lehký život, a proto si kolem sebe vytvořil ochrannou bariéru, o svém soukromí s nikým nemluvil – proto nás zná jen několik málo z jeho přátel.

Já tuto jeho ochrannou bariéru poruším jen málo, vím, že by se na mě nezlobil. Pro mě s manželem byl téměř 30 let naším synem, pro naše stejné staré děti bratrem a pro všechny v naší velké rodině jejím milovaným členem. S radostí ho přijali, moc rádi se s ním setkávali na našich rodinných srazích i kdykoliv jindy. Prožívali jsme s ním jako rodina všechno, co ho v jeho nelehkém životě potkalo, podporovali jsme ho v jeho úsilí studovat, byli jsme pyšní na to, že dokázal studium, které si vybral, úspěšně dokončit. Vztah byl oboustranný, vždycky byl připravený pomáhat a všeho v rodině se účastnit.

Když od nás odcházel asi dva dny před odjezdem do Itálie, řekli jsme mu, ať zapomene na práci, odpočívá, užívá si slunce a moře a ať na sebe dává pozor. V sobotu od něho přišla zpráva: „*Tak jsem dorazil, počasí nic moc, ozvu se...*“

Už se nikdy neozve, pořád tomu nemůžeme uvěřit a můžeme si jen přát a doufat, že se někde a někdy ještě potkáme.

Za celou rodinu

Hana VLTAVSKÁ

III.

My za sebe, za Davidovy přátele a spolužáky bychom rády řekly ještě několik vět. S Davidem jsme se poznali před 25 lety, při bouřlivém a nadšeném začátku budování restaurátorské školy v Litomyšli. Veselý, bystrý, hravý Davídek s bujnou černou kšticí, který rád maluje velké, abstraktní a barevné obrazy s naivním nádechem. Škola, malování i restaurování Davidovi naplno vstoupily do života. A život se mu pomalu, ale jistě propojoval se spolužáky a pedagogy, které v Litomyšli potkal.

Po letech přestávky, kdy jsme se rozprchlí za prací, jsme se znovu potkali při studiu bakalářského programu. Přespávali jsme se spolužáky u Davida doma. Za těch pár let, co jsme se neviděli, z našeho Davídka vyrostl David. Krásný, vytříbeně vkusný, malý velký muž.

Stále si pamatujeme, jak nás tehdy překvapil jeho útulný byt plný hýčkaných květin, s napěchovanou systematicky utříděnou knihovnou a téměř puntičkářským pořádkem.

My jsme mu pravidelně každý druhý týden vrazili do bytu a on nám zcela samozřejmě nechával klíče, když byl někde na práci, a nenápadně nás hostil, kdykoli jsme se tam s ním setkali. Neomaleně jsme mu vstupovali do jeho soukromí a on to obdivuhodně bral jako samozřejmost.

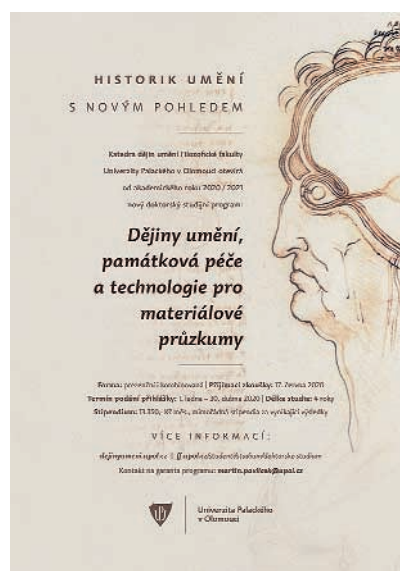
Restaurování a pracovní otázky s námi řešil vždy zapáleně a zvědavě. David byl od podstaty průzkumník. I proto se tolik těšil na vědecký projekt, na kterém začal spolupracovat se školou. Zcela jistě měl před sebou doktorát. Studium mu otevřelo nové cesty v životě a on mu to poctivě vrátil. A za tím vším probleskovala dobře skrytá hrdost na to, že dokázal to, co dokázal, že žije tak, jak žije. Zasloužená hrdost.

David neměl to štěstí, jako má většina z nás, ale za celou dobu, co jsme se znali, si nepamätujeme, že by někdy projevoval závist, skepsi, zatrpkllost či zlobu opuštěného a zklamaného dítěte. Naopak, za každých okolností byl pozitivní. O svém dětství vždy vyprávěl jakoby s pobavením. Komplikované a často velmi syrové situace dokázal odlehčit tak, že zněly vlastně humorně. Ať již popisoval své nejranější vzpomínky, provoz v dětském domově, marnou dětskou touhu mít náhradní adoptivní rodinu, pokusy nalézt své biologické rodiče a sourozence, a dokonce i založit svou vlastní rodinu.

Dokázal tu nepřítel osudu vzít jako výzvu, přeměnit ji na humor, vůli k životu a víru v dobro. Byl bojovník. Dokázal záporná znaménka přeměnit na kladná. A to je velká inspirace, pro nás pro všechny. Děkuje Ti, Davide, za ni.

Zuzana WICHTERLOVÁ; Kateřina KRHÁNKOVÁ;

Hana BĚLINOVÁ

Dějiny umění, památková péče a technologie pro materiálové průzkumy. Nový doktorský studijní program na Univerzitě Palackého v Olomouci

V akademickém roce 2020/2021 otevře Katedra dějin umění Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci nový doktorský studijní program *Dějiny umění, památková péče a technologie pro materiálové průzkumy*. Vzdělávací cyklus je výsledkem několikaletých snah reflektovat aktuální výzvy v oblasti studií a komplexní péče o objekty a předměty kulturního dědictví. Program, který bude realizován společně s Přírodovědeckou fakultou UP v Olomouci, byl připraven za přispění domácích i zahraničních institucí (Národní památkový ústav, Fakulta restaurování Univerzity Pardubice, Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, římský institut restaurování ISCR, Sapienza Università di Roma).

Cílem studijního programu je připravit odborníka schopného zvládat nové teoretické i praktické požadavky a výzvy v oblasti uměleckohistorického výzkumu a multidisciplinárních studií na pomezí oborů uměnovědných a přírodovědných, památkové péče, restaurování a konzervování.

Tradiční humanitní vzdělání studentů bude rozšířeno o možnosti výzkumné spolupráce s odborníky z přírodních věd a tím o znalosti z oblasti nových technologií přírodovědného výzkumu fyzikálního (optického, mechanického) a chemického (materiálová analýza).

Studenti se seznámí s pokročilými teoretickými disciplínami oboru a klíčovými metodologickými postupy, prohloubí si znalost cizích jazyků a schopnost realizovat výzkum a prezentovat výsledky své práce